

ҚР шоғырландырылған бюджеті

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

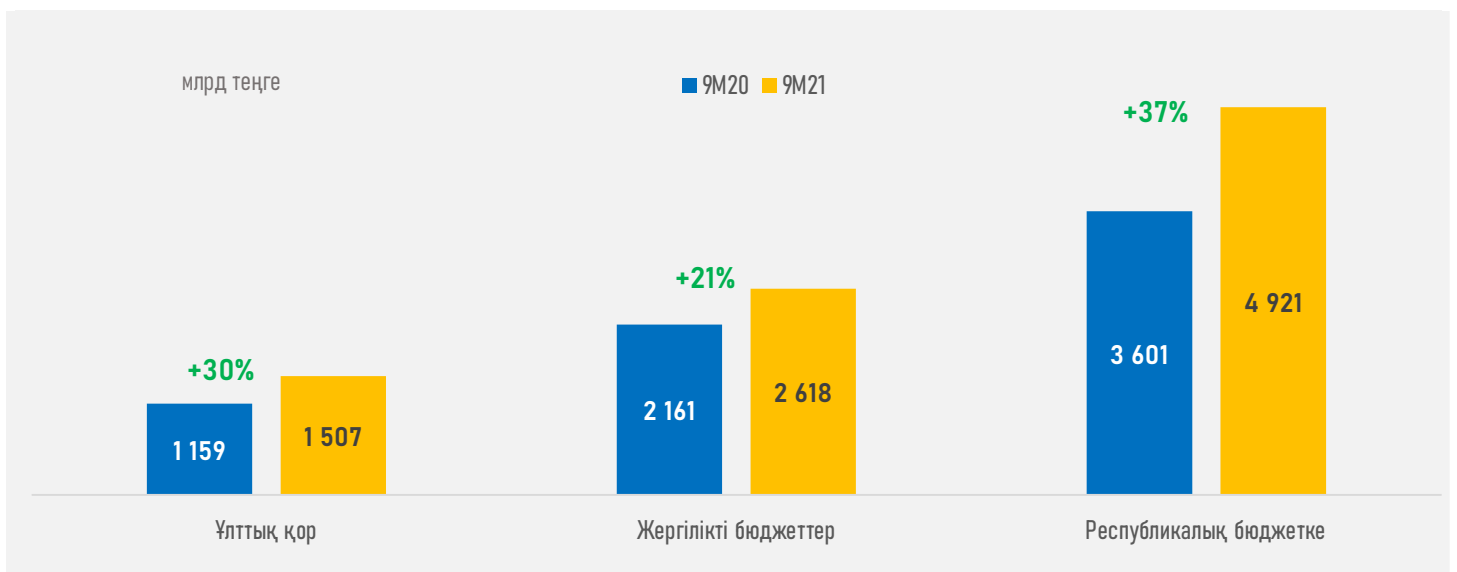
2021 жылғы қаңтар-қыркүйек

Кезеңнің негізгі тенденциялары

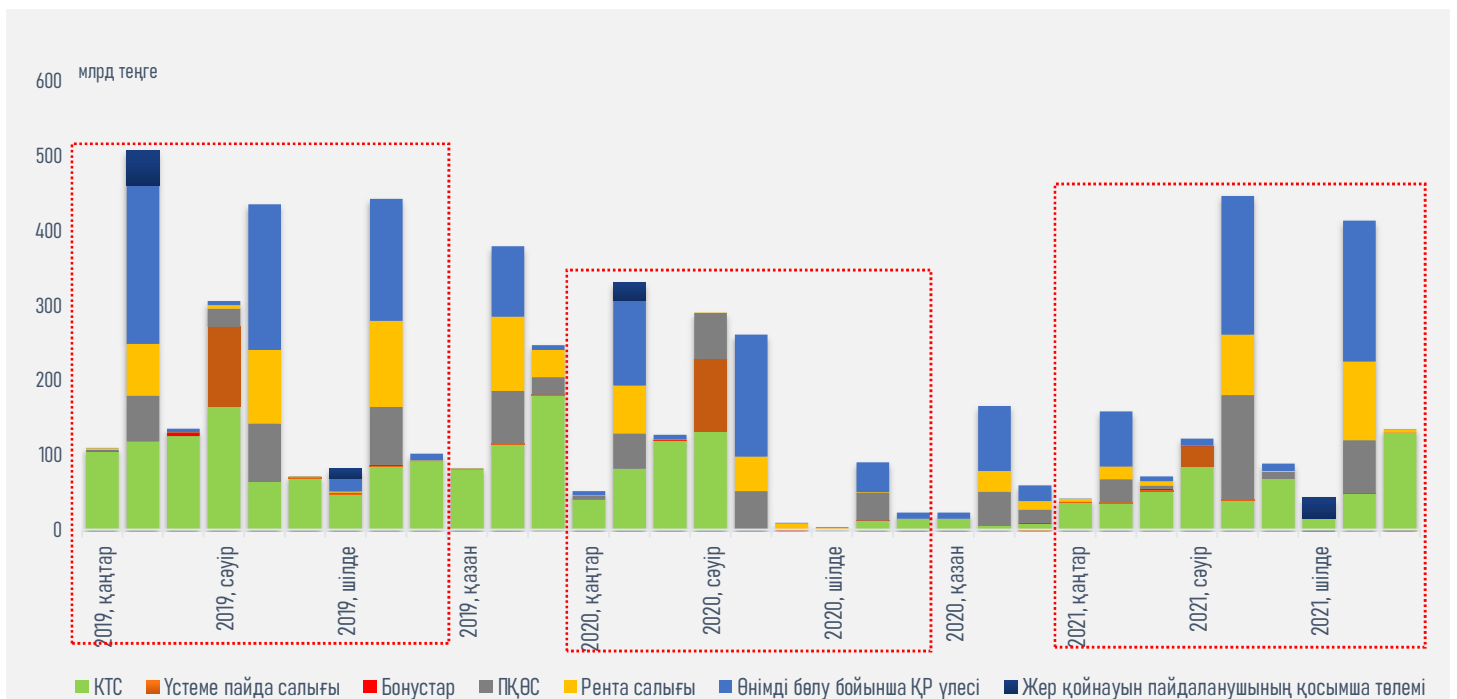
- Энергия ресурстары нарығындағы рекордтық бағалар мен елдегі жоғары экономикалық бөлсенділік (ЖІӨ 3,4% өсті) аясында шоғырландырылған бюджетке (ШБ) салық түсімдері айтарлықтай өсті.
- 2021 жылғы қаңтар-қыркүйекте 79,0 трлн салық жиналды, бұл өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда 31% - ға немесе 12,1 трлн жоғары. ШБ жиынтық кірістері 110,6 трлн (+23%) құрады.
- Бұл ретте абсолютті де, салыстырмалы да параметрлерде салық түсімдерінің барынша ұлғаюы республикалық бюджетте байқалады (төменде қараңыз). КТС, ПҚӨС, ТПВ ҚҚС бойынша түсімдер асыра орындалды.
- Осылайша, ағымдағы жылдың үш тоқсанында салықтық алымдар бойынша жылдық жоспардың орындалуы 76% - ды құрады (жыл қорытындысы бойынша 112,0 трлн салық жинау жоспарлануда). Өткен жылдың ұқсас кезеңінде бұл көрсеткіш 69% - ды құрады.

- Бұл ретте ШБ шығыстары кіріс бөлігін 34%-ға немесе 3,6 трлн-ға асыра отырып, 10,4%-ға немесе 1,3 трлн - 114,2 трлн-ға дейін өсті.
- Бұл өсімнің жартысынан астамы (51% немесе 1677 млрд) Борышқа қызмет көрсету және өтеу бойынша шығыстарға тиесілі. Осы баптарға жұмсалатын жиынтық шығыстар 12,0 трлн-нан асты, бұл ШБ барлық шығыстарының 14% құрайды. Салыстыру үшін, өткен жылы көрсеткіш 1,3 трлн немесе ШБ барлық шығыстарының 10% құрады.
- Бюджет тапшылығын қаржыландыру үшін 12,9 трлн, жылдық тарту жоспарында 13,9 трлн (76% орындалды) қарыз тартылды.
- Бұл ретте Ұлттық қордан республикалық бюджетке трансферттер көлемі ағымдағы жылға жоспарланған 4,6 трлн теңгенің 3,4 трлн теңгені құрады. Естеріңізге сала кетейік, 2020 жылы трансферттер көлемі 4,8 трлн теңгені құрады.
- Мұнайдың орташа бағасы барреліне 75 доллар болғанда, келесі жылы ШБ балансы профицитпен (S&P) орындалуы мүмкін.

Ел бойынша салықтық түсімдер *

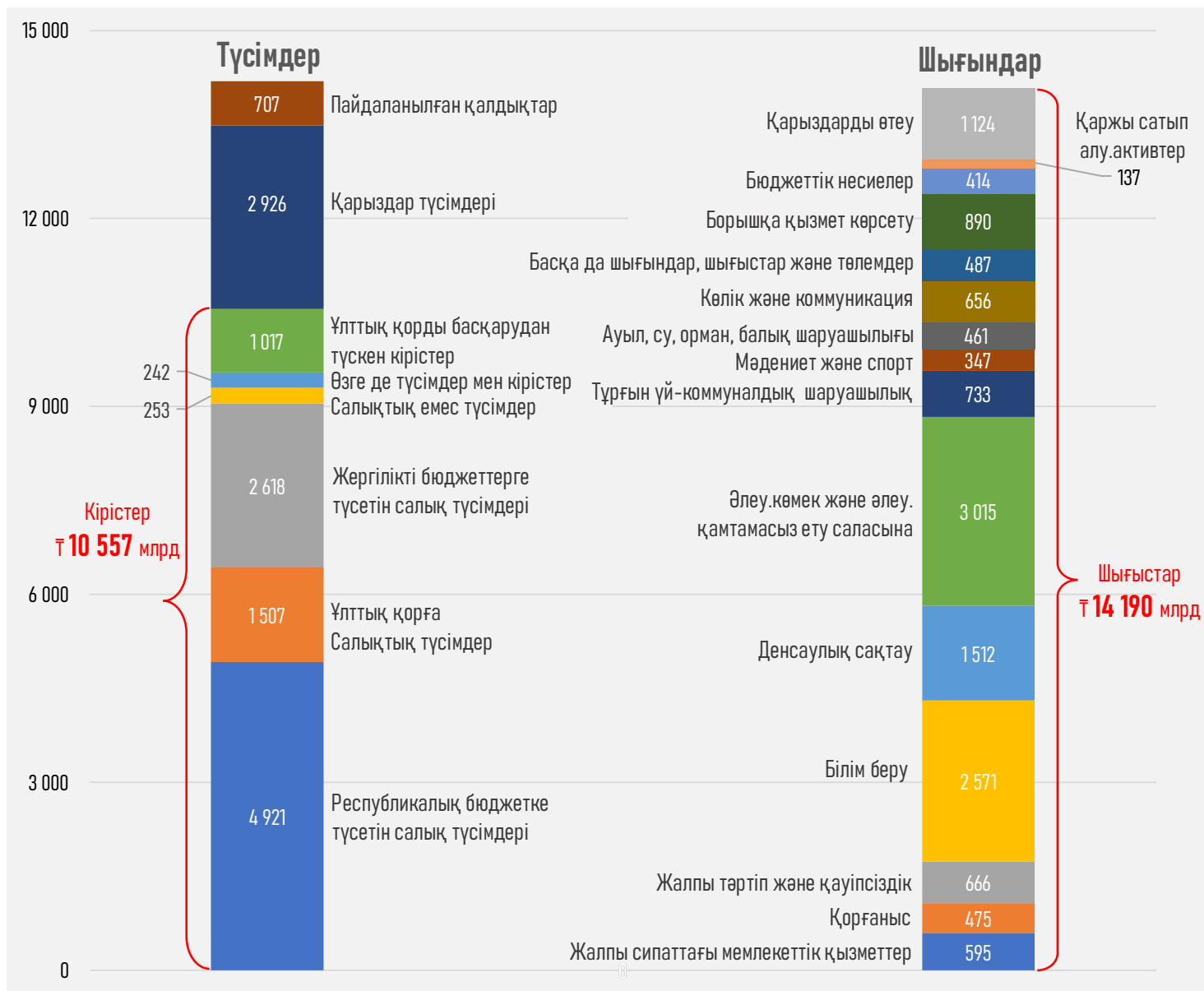

Ұлттық қорға салықтық түсімдер *

* Деректер көзі: ҚР Қаржы министрлігінің сайты

2021 жылғы қаңтар-қыркүйектегі ҚР шоғырландырылған бюджетінің теңгерімі*

Резюме

Энергия ресурстарының рекордтық бағасы елдегі экономикалық белсенділіктің тез қалпына келуімен бірге салық түсімдерінің айтарлықтай өсуіне ықпал етеді.

Бір жағынан, бұл 2023 жылдан бастап бюджет заңнамасына контрциклдық фискалдық ережені жоспарлы енгізу қарсаңында бюджеттің кіріс бөлігінің Ұлттық қордан түсетін түсімдерге тәуелділігін төмендетеді, сондай-ақ борыштық ауыртпалықты одан әрі ұлғайту қажеттілігін әлсіретеді. S & P болжамдары бойынша мұнайдың орташа бағасы барреліне 75 доллар болған кезде келесі жылы ШБ теңгерімі профицитпен орындалуы мүмкін.

Алайда, екінші жағынан, кірістердің күрт өсуі бюджет тәртібіне және шикізат нарығы конъюктурасының өзгеруіне бюджет кірістерінің жоғары сезімталдығын сақтай отырып, мемлекеттің экономикадағы жоғары үлесін (2026 жылға қарай 14% дейін) төмендету жөніндегі жоспарларды іске асыруға теріс әсер етуі мүмкін.

Бюджеттің кіріс бөлігінен едәуір асатын жоғары шығындары қарыздарды тартумен аз жабылғанмен, қарыз жүктемесінің деңгейі және қызмет көрсету мен қарызды өтеу шығындары тез өсуде. Осылайша, мемлекеттік қарыз ЖІӨ-ге қатысты 29% дейін өсті (2022 жылдың басындағы болжам-31%), ал оған қызмет көрсетуге арналған шығыстар ШБ барлық шығыстарынан 14% - ға дейін өсті (бір жыл бұрын 10%). Осыған орай, мемлекеттік қарыздың төбесі бойынша шектеу екі есеге жуық – 22-26 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық дамудың өзекті болжамында ЖІӨ қатысты 50% - ға дейін өсті (бұрын – 19-23 жж.ПЭСР-де 27%).

Естеріңізге сала кетейік, бюджет шығыстары мен мемлекеттік қарыз деңгейін басқару және болжамдау макроэкономикалық жағдайлардың, оның ішінде инфляциялық процестердің тұрақтылығы, экономикада ұзақ мерзімді пайыздық мөлшерлемелерді қалыптастыру, сондай-ақ елдік тәуекел-сыйлықақылар мен тәуелсіз рейтингтік бағалар үшін маңызды мәнге ие.